

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 26. listopadu 2024 ve věci č. 1618/18 – *Souroullas Kay a Zannettos proti Kypru*

Senát třetí sekce Soudu rozhodl pěti hlasy proti dvěma, že nedošlo k porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy v souvislosti s odsouzením stěžovatelů, které bylo v rozhodující míře založeno na výpovědi spolupachatele, jenž následně nebyl stíhán.

I. Skutkové okolnosti

Policie v rámci vyšetřování podezřelého převodu pozemků prohledala prostory soukromé společnosti a zatkla jistého N. L. Ten následně vyšetřovatelům slíbil, že až bude propuštěn, poskytne písemné prohlášení o předmětných událostech. V tomto prohlášení pak přiznal spoluúčast na vyšetřované činnosti a za další pachatele označil mj. oba stěžovatele. V řízení před prvostupňovým soudem stěžovatelé popřeli svou vinu. Obžaloba se opírala zejména o výpověď N. L. Právní zástupci obhajoby vyslýkali N. L. po dobu pěti dnů. Po výslechu N. L. v řízení proti stěžovatelům bylo trestní řízení proti němu zastaveno. Prvostupňový soud odsoudil prvního stěžovatele za legalizaci výnosů z trestné činnosti a druhého za vydírání; oběma uložil nepodmíněný trest odnětí svobody v délce několika let. Odvolací soud tento verdikt potvrdil: třebaže souhlasil s námitkou stěžovatelů, že jejich odsouzení bylo založeno primárně na výpovědi N. L., shledal, že prvostupňový soud postupoval správně, když tuto výpověď vyhodnotil jako hodnověrnou, i když se jednalo o spolupachatele stěžovatelů.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že řízení vůči nim nebylo spravedlivé, jelikož byli odsouzeni výlučně na základě výpovědi spolupachatele, který výměnou za tuto výpověď obdržel beztrestnost.

a) Obecné zásady

Soud připomněl hlavní zásady v této oblasti, které shrnul ve věci *Xenofontos a ostatní proti Kypru* (č. 74339/16 a 2 další, rozsudek ze dne 25. října 2022). Úmluva využití usvědčující výpovědi spolupachatele nezakazuje, avšak za jistých okolností může v důsledku tohoto postupu dojít k narušení celkové spravedlivosti řízení, jelikož taková výpověď může být z povahy věci učiněna čistě za účelem získání beztrestnosti nebo snížení trestu, případně z důvodů osobní msty (tamtéž, § 76–78). Při zkoumání toho, zda využití usvědčující výpovědi spolupachatele narušilo spravedlivost řízení jako celku, Soud zohledňuje zejména následující kritéria: 1) zda byla identita svědka obhajobě známá, 2) zda obhajoba věděla o existenci dohody mezi svědkem a státním zastupitelstvím, 3) zda tuto dohodu přezkoumal soud, 4) zda soud vzal v potaz, jaké z této dohody pro svědka plynou výhody, 5) zda byla tato dohoda zmíněna v rámci hlavního líčení, 6) zda byla obhajobě poskytnuta možnost zpochybnit výpověď svědka a důkazy předložené obžalobou, 7) zda si byl soud vědom nástrah spojených se založením skutkových závěrů na výpovědi spolupachatele, 8) zda soud přistupoval k této výpovědi obezřetně, 9) zda soud podrobně vysvětlil, proč shledal uvedenou výpověď za hodnověrnou, 10) zda v dané věci existovaly objektivní důkazy, které potvrzovaly verzi předloženou spolupachatelem, 11) zda závěry nalézacího soudu ohledně spolupachatele přezkoumal odvolací soud, resp. zda se touto otázkou zabývaly všechny dotčené vnitrostátní soudy (tamtéž, § 79).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

V projednávané věci Soud poukázal především na to, že mezi svědkem a státním zastupitelstvím nebyla uzavřena žádná dohoda: N. L. se doznal a vypověděl proti stěžovatelům dobrovolně. Rozhodnutí státního zastupitelství zastavit trestní řízení vůči němu bylo projevem diskrečního oprávnění, nikoliv

naplněním slibu. Dále, stěžovatelé znali totožnost N. L., obsah jeho výpovědi i skutečnost, že získal beztrestnost. Na hlavním líčení byla stěžovatelům poskytnuta možnost klást otázky jak N. L., tak zástupcům obžaloby, a to ve velkém rozsahu. Prvostupňový soud si byl plně vědom rizik spojených s využitím výpovědi spolupachatele, postupoval v tomto směru obezřetně a podrobně vysvětlil, proč uvěřil N. L. Odvolací soud následně postup prvostupňového soudu v tomto směru přezkoumal, a tudíž se zabýval otázkou založení odsouzení na výpovědi spolupachatele.

Co se týče existence dalších důkazů usvědčujících stěžovatele, Soud poznamenal, že třebaže prvostupňový soud připustil, že výpověď N. L. byla pro odsouzení stěžovatelů rozhodující, vzal v potaz i výpovědi tří dalších svědků, které podporovaly tvrzení N. L. Odvolací soud dále shledal, že výpověď N. L. byla potvrzena i důkazy o finančních transakcích, které vyhodnotil jako nezpochybnitelné. Dle Soudu tedy lze říct, že vnitrostátní soudy se opíraly o důkazy, které potvrzovaly výpověď N. L. Tyto důkazy sice není možné označit za zcela objektivní, jelikož vnitrostátní soudy poukázaly na to, že uvedení tři svědci mohli svými výpovědi sledovat i vlastní cíle, avšak vzhledem k výše zmíněným procesním zárukám tato pochybnost není dostatečná na to, aby narušila celkovou spravedlivost řízení. V této souvislosti Soud zejména poukázal na to, že stěžovatelé mohli ve značném rozsahu klást otázky N. L. v řízení před prvostupňovým soudem, přičemž tento soud se detailně zabýval námitkou koluze mezi svědkem a obžalobou, pečlivě přezkoumal výpověď N. L. a vysvětlil důvody, proč tuto výpověď vyhodnotil jako důvěryhodnou.

Ve světle uvedeného Soud dospěl k závěru, že založení odsouzení stěžovatelů v rozhodující míře na výpovědi jejich spolupachatele nenarušilo spravedlivost řízení jako celku. K porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy tedy nedošlo.

III. Oddělená stanoviska

Soudci Serghides a Zünd ve svém společném nesouhlasném stanovisku uvedli, že dle jejich názoru by se celková spravedlivost řízení neměla posuzovat čistě aritmeticky podle toho, kolik z kritérií stanovených v rozsudku *Xenofontos* bylo v dané věci naplněno; jednotlivá kritéria mohou mít totiž odlišnou důležitost. V projednávané věci dle nich řízení jako celek nelze hodnotit jako spravedlivé. Poukázali např. na to, že mělo být na obžalobě, aby prokázala, že svědku nepřislíbila výměnou za jeho výpověď beztrestnost. Soudce Serghides pak ve svém samostatném nesouhlasném stanovisku oponoval současnému přístupu v judikatuře Soudu, dle něhož se spravedlivost řízení hodnotí vždy v širší perspektivě, tj. z hlediska řízení jako celku. Podle jeho názoru ale existují situace, kde jeden konkrétní aspekt na poli článku 6 Úmluvy může být natolik rozhodující, že pokud není naplněn, řízení nelze hodnotit jako spravedlivé – bez ohledu na naplnění ostatních aspektů. K tomu dle něj došlo i v projednávané věci: pochybení spočívající v založení odsouzení stěžovatelů na výpovědi spolupachatele, který následně získal beztrestnost, je natolik zásadní, že ho nelze vyvážit žádnými dalšími zárukami, a k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.